

GRAŻYNA WOŻNY – ROPCZYCE

DZIEJE CHECHEŁ
RECENZJA KLASYCZNEJ MONOGRAFII MIEJSCOWOŚCI
AUTORSTWA ELŻBIETY BUJACZ

Wprowadzenie

W przededniu zakończenia 2021 roku na rynku wydawniczym pojawiła się długo oczekiwana książka Elżbiety Bujacz, która od urodzenia związana jest z Chechłami. Jest absolwentką Liceum Ogólnokształcącego w Ropczycach, Studium Nauczycielskiego w Przemysłu i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. W latach 1977-1982 pracowała jako pedagog w Zespole Szkół Chemicznych „Stomil” w Dębicy, a od 1982 roku do przejścia na emeryturę w 2007 roku, w Zespole Szkół im. ks. dra Jana Zwierza w Ropczycach.

Temat, przedmiot i metody pracy

Praca ukazuje proces historycznego formowania się społeczności „ziemi chechelskiej” od średniowiecza do współczesności w okresach obejmujących odmienne reżimy ustrojowo-prawne i polityczne. Odtwarza okresy przełomowe w stosunkach społecznych oraz zmiany w instytucjach i prawach, które kształtowały wszystkie

DR GRAŻYNA WOŻNY – starszy kustosz, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Ropczycach. ORCID: 0000-0002-2565-9245. Kontakt: woznygrazyna@gmail.com.

sfery życia mieszkańców podropczyckiej wsi. Obszar, którego historię poddano badaniom, zawężono do jednej miejscowości tj. Checheł. Obecnie to dzielnica Ropczyc położona w południowo-wschodniej części Polski (woj. podkarpackie). Zakres czasowy jest także rozległy, bowiem rozciąga się od średniowiecza poprzez nowożytność do współczesności.

Niniejszy tom opiera się na źródłach archiwalnych i zbiorach prywatnych oraz na dorobku naukowym historyków (starszego i młodszego pokolenia), m. in.: Krzysztofa Baczkowskiego, Włodzimierza Bonusiaka, Feliksa Kiryka, Janusza Kurtyki, Franciszka Sikory, Władysława Tabasza, Stanisława Zabierowskiego i Marcina Janowskiego, Jacka Magdonia, Szymona Pacyny oraz Grażyny Woźny.

Elżbieta Bujacz włożyła wiele wysiłku, zgłębiając dzieje miejscowości na przestrzeni niemal 900 lat! Z powodzeniem dotarła do rękopisów, m. in.: *Ksiąg radziecko-ławniczych z lat 1674-1740*, *Teki Antoniego Schneidera z lat 1773-1872* (w części poświęconej Chechłom), *Rejestru długów skarbowych z 1781 r. i powinności zagrodników i chałupników z Przedmieścia Chechelskiego* przechowywanych w Archiwum Narodowym w Krakowie Oddział na Wawelu. Korzystała z Metryki Koronnej, Archiwum Skarbu Koronnego oraz dostępnych w Archiwum Głównym Akt Dawnych *Lustracji województwa sandomierskiego, powiatu sandomierskiego, wiślickiego, pilzneńskiego z 1765 r.* oraz *Rejestru poborowych z 1506 roku*. Badaczka dotarła także do lwowskiego archiwum, gdzie zachowały się szczątkowe dokumenty o Chechłach (*Księga Metrykalna, Summariusz ex traktów, Nowa metryka przychodu gruntowego, Indywidualne arkusze przychodu gruntowego, Sumariusz indywidualnych arkuszy przychodu gruntowego w porządku alfabetycznym, Spis nowo odkrytych albo nowo przybyłych gruntów, Allegat rozległości i rocznego przychodu, Rezultaty operatów regulacji podatkowej z 1789 r.*), nieeksploatowane w dotychczasowych badaniach naukowych.

Cel, struktura i zawartość pracy

Studium *Dzieje Checheł* odznacza się klarowną i przejrzystą kompozycją, oparte bowiem jest na drobiazgowej kwerendzie archiwalnej i bibliotecznej. Autorka przebadła materiały archiwalne trudno dostępne i ogromnie rozproszone (wykaz wykorzystanych niepublikowanych i publikowanych źródeł oraz opracowań liczy 20 stron!¹), dzięki temu wprowadziła do obiegu naukowego źródła, które poszerzają, uściślają i korygują dotychczasową wiedzę na ważne historyczne tematy. Struktura pracy stanowi także mocną stronę; jest bowiem logiczna, przejrzysta i spójna.

1. Zob. E. Bujacz, *Dzieje Checheł*, Ropczyce – Chechły 2021, s. 651-671.

Monografia składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów wzbogaconych rycinami, tabelami i unikatowymi fotografiami oraz zakończenia i glosy końcowej. Dopełniona jest wykazem skrótów, bibliografią, aneksem i indeksem z ponad 2 tysiącami nazwisk.

Rozdział I pt. *O nazewnictwie w Chechłach* poprzedza zgrabnie napisany wstęp, który wprowadza czytelnika w problematykę zawartości tomu. Prezentuje najważniejsze dokumenty z archiwów i opracowania oraz cele pracy. Asumptem do napisania monografii – pisze we wstępie badaczka – był dotkliwy brak całościowego opracowania. Warto przy tym zauważyć, że początek badawczej penetracji niniejszej tematyki nie posiadał odwołania do literatury przedmiotu. W zasadzie nie było ani jednej książki ujmującej kompleksowo dzieje miejscowości. Jedynie nieliczne rękopisy, jak np.: *Kronika wsi Chechły* pióra Moniki Hendzel; praca magisterska Ewy Pocięchy-Róg *Historia parafii św. Anny w Ropczycach-Chechłach*; zbiór wywiadów przeprowadzonych przez Stanisława Wójciaka pt. *Pacyfikacja wsi Chechły 19 X 1943 r.* posłużyły jedynie jako materiał przyczynkarski. Już tylko sam skąpy stan badań wskazuje, jak niezbędna była dla ubogacenia podkarpackiej historiografii rozprawa, która może wypełnić lukę w dotychczasowych zaniebdaniach badawczych.

Kolejny rozdział, zatytułowany Środowisko geograficzne *Checheł*, szczegółowo przedstawia warunki naturalne, a więc położenie, geologię, rzeźbę terenu, klimat, gleby, świat roślin i zwierząt, surowce mineralne oraz stosunki wodne. Z analizy materiału wynika, że Chechły leżą w wartościowym rolniczo regionie Przedgórze. Występują tutaj żyzne gleby, odpowiednie dla uprawy zbóż, warzyw oraz roślin przemysłowych. W latach 70. i 80. XX wieku na dużą skalę uprawiano w Chechłach pszenicę i buraka cukrowego. Sytuacja uległa diametralnej zmianie po przystąpieniu Polski do UE; zaniknął bowiem rolniczy charakter miejscowości, a wiele pól uprawnych zamieniono na tereny budowlane lub posadzono drzewa leśne.

Najbardziej znaczącą część książki, zupełnie słusznie, zajmuje rozdział III *Chechły na przestrzeni dziejów*, w którego obrębie wyodrębnionych zostało siedem podrozdziałów. Odtwarzają one chronologicznie dzieje miejscowości i losy mieszkańców w *Czasie najdawniejszym*; *Od lokacji do rozbiorów*; *Pod zaborem austriackim*; *Między wojnami*; *Podczas II wojny światowej*; *W Polsce Ludowej*; *W Trzeciej Rzeczypospolitej*. Ta partia tekstu jest typową prezentacją ustaleń archeologicznych w odniesieniu do Checheł. Badania naukowe przywołane w pracy potwierdzają obecność człowieka na tym terenie w młodszej epoce kamienia-neolitu. Artefaktami z epoki kamiennej były fragmenty ceramiki i siekierka krzemienna, które uległy zagubieniu².

2. Tamże, s. 647.

Pierwsze pisane wzmianki z XI wieku wskazują na przynależność Checheł do dzielnicy sandomierskiej, a w następnych wiekach do kasztelanii sandomierskiej. Autorka w tym rozdziale analizuje skutki, jakie przyniosła Chechłom, zwanym „Stara Ropczyca”, lokacja miasta Ropczyc w 1362 roku. Wówczas osada otrzymała status przedmieścia Ropczyc i przeszła pod jurysdykcję wójta ropczyckiego. Od XIV wieku Chechły posiadały reprezentantów tzw. „starszych przedmieść” w samorządzie miejskim Ropczyc. O tym okresie zachował się skąpy materiał źródłowy, a nawet – pisze Elżbieta Bujacz – szcątkowy. Ze znanstwem szczegółów i ujmującym czytelnikiem umiłowaniem regionu – barwnie i ciekawie – przedstawiła okres austriackiego imperializmu, galicyjską nędzę oraz hulaszczę życie magnaterii, w której posiadaniu były Chechły. Jako pierwsza skrupulatnie zbadała *Inwentarz Archiwum rodziny Jaworskich*, biorąc pod uwagę relacje społeczne panujące między ziemiaństwem a warstwą chłopską. Ustaliła charakter skrajnie przedmiotowego traktowania poddanych przez ziemianina Gabriela Jaworskiego – bo o nim mowa. To właśnie on sprowadził Kozaków w celu bezwzględnej ściągania podatków, niszczenia mienia chłopskiego i mieszczańskiego³. Zatem nie dziwi gwałtowne zubożenie ludności, a w konsekwencji zastój społeczny i gospodarczy oraz słaba kondycja intelektualna włościan w gminie Chechły. Wskutek regresu trwającego 146 lat – „dzięki” austriackiemu okupantowi – Chechły stały się biernym i „anemicznym” kulturowo terenem. Jedynie w rolnictwie nastąpił pewien postęp, ale dopiero u schyłku XIX wieku, kiedy zniknęły „dymne” chaty, a we wsi pojawił się pierwszy żelazny pług. Tutejsza ludność popierała masowo Stronnictwo Ludowe powołane w Rzeszowie w 1895 roku. W okresie międzywojennym nestorzy ludowi (M. Jedynak, W. Witos, F. Stachnik, P. Chłędowski), często organizowali tutaj wiece i zgromadzenia ludowe. Wieloletnia indoktrynacja ludności Checheł wydała po latach owoc, a mianowicie zapaliła chłopów do udziału, w czerwcu 1933 roku, w antysanacyjnej rebelii.

Dramatycznymi wydarzeniami, z którymi zmierzyło się społeczeństwo polskie, były lata okupacji niemieckiej (1939-1945). Przebieg działań wojennych, bombardowanie Checheł, działalność konspiracyjna (GL, PPS, AK) oraz straty ludnościowe również wyczerpująco przedstawione zostały w studium. Autorka podjęła niemały trud badawczy w gromadzeniu informacji i dokumentowaniu faktów o osobach z Checheł wywiezionych na przymusowe roboty do III Rzeszy. Dzięki temu przywróciła do zbiorowej pamięci nazwiska osób, które pracowały w obozach w Pustkowie i przy budowie wyrzutni rakiet „V” w Bliźnie. Badaczka z benedyktyńską dokładnością ujawniła nieznanne dotąd fakty na temat konspiracyjnej działalności mieszkańców Ziemi Ropczyckiej. W aneksie zamieściła 66 (zapomnianych) nazwisk – mieszkańców Checheł – zamordowanych w Da-

3. Tamże, s. 98-99.

chau, Charkowie, Pustkowie i Auschwitz-Birkenau. Uszczegółowiła materiały o pacyfikacji Checheł w stopniu, w jakim historycy dotychczas nie pisali. Autorka precyzyjnie przedstawiła przebieg trzech pacyfikacji wsi: w lipcu i listopadzie 1943 oraz w lutym 1944 r., a także zamieściła pełną listę ofiar⁴. Skorygowała dotychczasowe ustalania historyków na temat akcji niemieckich żołnierzy wymierzonych przeciwko ludności cywilnej i polskiemu ruchowi oporu w Chechłach⁵.

Podrozdział *Podczas II wojny światowej* zawiera także: *Bilans strat poniesionych przez mieszkańców Checheł w czasie II wojny światowej* w postaci tabelarycznej oraz dane: *Urodzenia, śluby, zgony w latach 1939-1945*, które badaczka wydobyla z archiwum Urzędu Stanu Cywilnego, co również zasługuje na szczególne uznanie⁶.

Szesty podrozdział, zatytułowany *W Polsce Ludowej*, rzetelnie pokazuje „zgrzebne” powojenne życie mieszkańców Checheł. Oparty został na źródłach pisanych (z archiwów i zasobów IPN). Podrozdział zawiera dotychczas nieznaną informację na temat peerelowskiej historii miejscowości. W tym bowiem okresie Chechły pełniły propagandową rolę, tzw. „wzorcowej wsi”. Według założeń i planów gospodarczych – jak wzmiankuje E. Bujacz – w Chechłach miały być budowane zakłady, m. in.: cegielnia, betoniarnia, rzeźnia i przetwórnia owoców oraz nowoczesny budynek dla rady gromadzkiej. Mieszkańcom zagwarantowano także regulację rzeki, meliorację, radiofonizację i elektryfikację wsi. Jednak, jak pokazały badania zamieszczone w pracy, cały potencjał społeczny i finansowy Chechlan wyzyskano na inwestycje nie mające związku z rozwojem tej wsi. Zebrane środki finansowe przekazano, m. in.: na odbudowę Warszawy i budowę Pomnika Wolności w Rzeszowie. Dopiero w latach 90. XX wieku nastąpiły realne zmiany w życiu tutejszej ludności. Pojawiły się rzeczywiste szanse na korzystanie z osiągnięć cywilizacyjnych oraz na tworzenie nowych miejsc pracy. Widoczny postęp, a nawet „skok” cywilizacyjny nastąpił po 1989 roku, kiedy to przyłączono Chechły do centrali telefonicznej i rozpoczęto budowę sieci wodociągowej. W sumie – konkluduje Autorka – „(...) w latach 90-tych działalność podjęło kilka podmiotów gospodarczych; w 2013 r. liczba ich wynosiła 94, a rok później 110. Działalność w zakresie małej przedsiębiorczości obejmuje na pierwszym miejscu usługi handlowo-transportowe, w drugiej kolejności remontowo-budowlane, dalej mechanikę pojazdów samochodowych. Pojedyncze firmy świadczą usługi w zakresie ogrodnictwa, rehabilitacji, naprawy sprzętu AGD, ubezpieczeń, fryzjerstwa, szkolenia kierowców i inne (...)”⁷.

Rozdział IV poświęcony jest szeroko rozumianej gospodarce rolnej prowadzonej przez średniowiecznych osadników „Starych Ropczy”. Autorka z dobrym zna-

4. Tamże, s. 681-685.

5. Tamże, s. 160-181.

6. Tamże, s. 209.

7. Tamże, s. 295-297.

stwem opisała kulturę rolną miejscowości, występujące tutaj grunty, uprawiane zboża i warzywa, hodowlę zwierząt oraz obliczyła dochody z rolnictwa. Pewną nowością przestawioną w studium jest analiza reguł, którymi kierowali się właściciele gruntów przy przekazywaniu dzieciom ziemi. W Chechłach przekazanie gospodarstwa odbywało się z reguły w oparciu o prawo zwyczajowe oraz poprzez dziedziczenie i podział. Ta ostatnia forma (podział) miała najczęstsze zastosowanie pod koniec XIX wieku, co doprowadziło do potężnego rozdrobnienia gruntów nie tylko w Chechłach, podobnie było i w całej Galicji. Rozmiary tego niekorzystnego zjawiska, strukturę ówczesnych gospodarstw oraz dane o ludności trudniącej się rolnictwem w Chechłach także zawarto w tej części pracy. Autorka wspomniane statystyki gospodarcze opracowała, bazując na źródłach z Archiwum Skarbu Koronnego, *Lustracji województwa sandomierskiego*, *Metrykach Józefińskich* oraz opracowaniach Głównego Urzędu Statystycznego.

Szkice z życia religijnego to kolejny rozdział charakteryzujący mieszkańców od średniowiecza wraz z ich kulturą duchową formowaną przez Kościół katolicki. Początkowo ludność „Starych Ropczyz” [Checheł] należała do parafii sędziszowskiej, a potem ropczyckiej. Wierne przywiązanie do Kościoła katolickiego demonstrowane było za pośrednictwem bractw kościelnych oraz żywego kultu św. Anny. To zaowocowało licznymi powołaniami kapłańskimi i zakonnymi. Portrety osób oddanych „na wyłączną służbę Bogu” zawarte w studium stanowią bezsprzecznie wartość dodatnią monografii, tym cenniejszą, że noty biograficzne osób duchownych posiadają przypisy i fotografie.

W latach komunistycznego prześladowania Kościoła, a więc po usunięciu lekcji religii ze szkoły, nauka dzieci i młodzieży odbywała się w XIX-wiecznej kaplicy św. Anny i w domach prywatnych. Służba Bezpieczeństwa infiltrowała księży, uczniów i ich rodziców. O reperkusjach i działaniach bezpieki wobec mieszkańców Checheł nikt dotychczas nie pisał, dlatego materiałów (tzw. źródła wywołane) i wspomnień uczestników tamtych zdarzeń (np. z okupacji kaplicy w październiku 1955 roku) zebranych przez E. Bujacz nie sposób przecenić. Zgromadzone i opracowane informacje – głównie wywiady – przywracają zapomniane karty z historii miejscowości i pamięć o osobach, które odważnie broniły religii w latach komunistycznego reżimu. Pewne zmiany w życiu parafii nastąpiły po II Soborze Watykańskim (1962-1965), z chwilą powołania samodzielnej parafii w Chechłach (1978 rok). Wówczas, pisze badaczka: „Mieszkańcy wsi zostali formalnie podzieleni na wiernych, którzy znaleźli się na terytorium parafii Chechły i tych, którzy pozostali w parafii ropczyckiej. Podział ten sprawił, że mieszkańcy Checheł od tej pory nie stanowią jednolitej wspólnoty parafialnej, a więc także kulturowej i mentalnej.

W rozdziale VI przedstawione zostały instytucje i organizacje modelujące życie kulturalne miejscowości. Najstarsze i najważniejsze na tym terenie były

szoły przykościelne, trywialne i ludowe, które miały niewielkie oddziaływanie. Dopiero pod koniec XIX wieku zauważalny był realny rozwój oświaty, spadek liczby analfabetów wśród mieszkańców Checheł. Związane to było z powstaniem Szkoły Pospolitej Ludowej, w której wykształciło się kilkanaście pokoleń. Współcześnie zasadniczy wpływ na życie mieszkańców Checheł posiada nie tylko szkoła i biblioteka, ale i Ochotnicza Straż Pożarna oraz Koło Gospodyń „Wyjątkowych”.

Kulturze ludowej poświęcony jest przedostatni – VII – rozdział monografii. Jest to zbiór opisów materialnych wytworów wiejskiej społeczności Checheł, np. dawnego budownictwa (wnętrza chaty i karczmy), pomieszczeń gospodarczych (wnętrze stajni i stodoły). W opracowaniu podano szczegółowe opisy ubiorów chłopskich i obrzędów rodzinnych (chrzest, wesele, pogrzeb), a także innych rustykaliów dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych. Kunsztownie wyodrębnione zostały elementy życia codziennego oraz kultura materialna i duchowa tej konkretnej zbiorowości. Pewien rozkwit, jak wykazała badaczka, nastąpił dopiero pod koniec XIX wieku, co niewątpliwie wiązało się ze zniesieniem pańszczyzny. Współcześnie te sfery życia rozwija parafia, przekazując z pokolenia na pokolenie tradycyjne nabożeństwa, organizując pielgrzymki, dożynki, kołędowanie, itd. Promotorem historii i kultury materialnej jest z kolei szkoła, która popularyzuje zwyczaje świeckie (np. zabawy taneczne, wieczory poezji, widowiska: kisenie kapusty, wyskubek, itd.). Także liczne działania podejmowane przez lokalnych animatorów kultury wzmacniają poczucie własnej tożsamości, a nade wszystko popularyzują tradycyjne wartości mieszkańców.

Szczegółowa i dogłębna analiza przemian zachodzących na gruncie kultury doprowadziły Autorkę do konkluzji, iż po przyłączeniu do Ropczyc, dzielnica Chechły traci swoją tożsamość (wiejskość) na rzecz kultury miejskiej. Jest to nowe zjawisko, a charakteryzuje się tym, że stare obrzędy w zaskakujący sposób przeplatają się z nowoczesnością, tworząc złożoną przestrzeń kulturalną (mieszankę), trudną do przyswojenia i zaadaptowania, nieuchwytną z perspektywy młodego uczestnika i konsumenta kultury masowej. To zjawisko dotyczy wielu miejscowości w Polsce i jest omówione w *Raporcie o stanie i zróżnicowaniu kultury miejskiej w Polsce*, przygotowanym na Kongres Kultury w 2009 roku⁸.

Ostatni rozdział książki przedstawia dzieje rodu Matysków oraz krewnych w linii wstępnej od XVII do XXI wieku. Rodowód i droga awansu społecznego Matysków – antenatów Autorki – powstały na podstawie własnych badań genealogicznych, w których E. Bujacz wykorzystwała m. in.: archiwalia i źródła, metryki oraz testamenty ze zbiorów prywatnych. Rozdział zatytułowany *Historia jednego rodu* kończą biogramy Tadeusza Matyska (1891-1944), oficera WP,

8. *Raport o stanie i zróżnicowaniu kultury miejskiej w Polsce*, red. W. Burszta, Warszawa 2009 [tryb dostępu 31 XII 2021r.: https://platforma.nck.pl/files/study/raport_o_kulturze_miejskiej.pdf].

sędziemu w Wojskowym Sądzie Okręgowym Garnizon Grudziądz oraz jego brata Ludwika (1898-1934), doktora nauk politycznych, ppor. Wojska Polskiego. Tekst zawiera zdjęcia, które uzupełniają wartość poznawczą materiału oraz wzmacniają te fragmenty, które oparte są tylko na szczątkowych źródłach pisanych. Autorka wydobyla z archiwów prywatnych unikalne fotografie, które wiernie dokumentują miejsca, zdarzenia i wizerunki osób należące dziś do głębokiej przeszłości. Ich spis (146 fot.) znajduje się na stronach 672-675.

Konkluzja

Recenzowana praca to pierwsza klasyczna synteza dziejów „ziemi chechelskiej”, a zarazem druga, po monografii wsi Broniszów, publikacja naukowa odnosząca się do miejscowości wzrastającej od średniowiecza „w cieniu” królewskiego miasta Ropczyce.

Dzieje Checheł to klasyczna monografia będąca podsumowaniem wieloletnich badań nad wybranymi zagadnieniami miejscowości. Atutem monografii jest dobrze skonstruowana struktura oraz solidna podbudowa źródła oparta częstokroć na mało znanych jak dotychczas materiałach archiwalnych.

Elżbieta Bujacz kompleksowo i kompetentnie zestawiała chronologicznie źródła, a następnie przeanalizowała zróżnicowany materiał – od aktów prawnych, przez dokumentację urzędów – po dokumenty osobiste, wspomnienia i wywiady. W konsekwencji profesjonalnie zrekonstruowała uwarunkowania (polityczne, gospodarcze, religijne, kulturalne i społeczne), które wpływały na sytuację społeczno-gospodarczą Checheł.

Praca ma w pełni charakter naukowy, jest bowiem recenzowana przez prof. dr. hab. Zdzisława Budzyńskiego z Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz dr Grażynę Woźny z Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Ropczycach. Materiał do badań i źródła (uzyskane na drodze rozległych i dogłębnych kwerend archiwalnych) poddano krytycznej analizie z zachowywaniem wszelkich prawideł warsztatu historyka, dzięki temu rzetelnie oddano dzieje Checheł. Monografia posiada poprawnie zbudowany aparat naukowy w postaci przypisów, bibliografii i aneksów oraz ikonografii.

Do regionalnej historiografii *Dzieje Checheł* wnoszą nową refleksję naukowo-badawczą, dzięki której Czytelnik otrzymuje rozległą wiedzę o faktach z lokalnej historii, m.in.:

- biogramy wybitnych osób wywodzących się z Checheł;
- bibliograficzne zewidencjonowanie rozproszonych i właściwie dotąd bliżej nieznanych źródeł i publikacji wzmiankujących o Chechłach;

- genealogię rodu Matysków, którego protoplastą był Stanisław Matysek (XVII w.);
- informacje zaczerpnięte z dokumentów Służby Bezpieczeństwa na temat prześladowania ks. Gerarda Bratka, które zachowały się w IPN oraz w ulotnych materiałach rękopiśmiennych i przekazie ustnym sędziwych mieszkańców;
- kalendarium budowy kaplicy i kościoła w Chechłach;
- katalog kapliczek i krzyży wpisanych w pejzaż miejscowości od XVIII do XXI wieku;
- nazwiska żołnierzy walczących na frontach pierwszej i drugiej wojny światowej pochodzących z Checheł;
- nazwiska mieszkańców zamordowanych w czasie trzech pacyfikacji Checheł (22 lipca 1943 r., 19 listopada 1943 r., 22 lutego 1944 r.);
- opisy działalności instytucji oświatowych i samorządowych oraz organizacji społeczno-kulturalnych, które integrowały społeczność Checheł wokół lokalnych inicjatyw gospodarczych, kulturalnych i społecznych;
- stan badań onomastycznych nad pochodzeniem nazwy Chechły.

Resume

Dzieje Checheł to praca, która poszerza obszar badań nad historią regionalną, zwłaszcza na tematy z dziedziny życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego. Autorka wskazuje do dalszych badań okres PRL-u w celu dokonania korekt w silnie zideologizowanej historii miejscowości. Niezawodnie posiada duże znaczenie w kategorii użyteczności publicznej i dobrze się stało, że dzięki pomocy finansowej: lokalnych samorządów (Miasto i Gmina Ropczyce, ropczyckie starostwo), firm i osób prywatnych monografia Checheł jest wydana w postaci drukowanej. Dzięki temu czytelnik otrzyma zwartą tematycznie monografię z pogranicza historii regionalnej, dziejów polityczno-gospodarczych, kultury i oświaty, a także życia religijnego. Warto ją rekomendować osobom zainteresowanym przeszłością Ziemi Ropczyckiej i jako lekturę uzupełniającą z zakresu historii regionalnej oraz kulturoznawstwa.

* * *

Elżbieta Bujacz swoje studium dedykuje pamięci najstarszych rodów z Checheł oraz dzieciom Joannie i Jarosławowi, „aby zawsze pamiętali miejsce, z którego wyszli”⁹.

9. E. Bujacz, *Dzieje Checheł*, s. [5].